

Avatud Piibli Ühingu hermeneutilised arusaamad

David Bruce, Belfast, aprill 1998

APÜ ülemaailmne pere on Piibli ja selle mõistmise suhtes järgmistel seisukohtadel:

1. osa

APÜ RISTIUSU TÕDEDE TUNNISTUSES Pühakirja kohta on öeldud: "Me usume, et Vana ja Uue Testamendi raamatud on Jumala poolt inspireeritud ja Püha Vaimu mõjustusel inimeste poolt kirja pandud; olles seega täielikult usaldusväärsed kõigis oma väidetes ning meie kõrgeimaks usu ja elu autoriteediks."

APÜ TÖÖPRINTSIIPIDES on kirjas: "Me püüame täita neid ülesandeid, mida Jumal kogudusele on andnud, sõnakuulelikkuses meie Issandale Jeesusele Kristusele ning Pühale Vaimule toetudes. Seepärast on meie eesmärgiks järgida Piibli põhimõtteid kogu meie tegevuses ning rõhutada palve elulist tähtsust.

Piibli õppimine: Julgustades inimesi Jumalaga kohtuma Piibli vahendusel, rõhutame Piibli tervikliku tundmaõppimise tähtsust.

- a. Julgustame Piiblit lugema nii, et see viiks lugejaid meeleanalüüsile, usule, sõnakuulelikkusele Jumalale ja teenimisele.
- b. Valmistame ette süstemaatilisi programme ja materjale lastele, noortele ja täiskasvanutele, mis vastavad nende eale ja taustale.
- c. Toonitame mõtestatud, palvetava meelsusega regulaarset Piibli lugemist, mis võimaldaks lugejal vastu võtta kogu Piibli sõnumit tervikuna.
- d. Pöörame tähelepanu teksti tõlgendamisele nii, et see aitaks inimestel tänapäeva olukordades kuulda enda jaoks Piibli sõnumit selle algupärasest kontekstist lähtudes.

2. osa

Eelnevate seisukohtade valguses on APÜ omaks võtnud järgnevad hermeneutilised printsiibid, et neid rakendaksid toimetajad, kirjutajad ja kõik, kes antud liikumise raames Piibliga töötavad.

Neid printsiipe ei tule vaadelda menüüs sisalduva valikuna, vaid ühtse tervikuna; ning koos käsitledes peavad need printsiibid meid alati suunama, kui tuleme Pühakirja juurde. Üksikute printsiipide rõhutamine võib kohati varieeruda, kuid kõik printsiibid peaksid meie mõtlemist haarama, vähemalt alateadlikult.

Me usume, et Piiblit tuleb tõlgendada:

- a. Kui tervikut. Võtame tõsiselt kogu Pühakirja, lubades Pühakirjal end ise tõlgendada. Tahame innustada inimesi mõistma Jumala laialtlevikut tegevust inimkonnaga alates loomisloost kuni uue looduni. Piibilugude tõlgendamisel ei rõhuta me mitte ainult esitatud väidete tõlgendamist, vaid samuti omapoolset reageeringut antud loole, aidates inimestel kujutluspildis siseneda antud Piibiloo ning püüdes juhatada neid alati elama vastavalt Piibiloo autoriteedile. Seda tehes me

kinnitame, et Piibel on metanarratiivne, see tähendab, et Piibililugu annab tähenduse kogu elule ja selle valgus tuleb kogu elule hinnang anda.

b. Kontekstuaalselt - nii nagu ta on kirja pandud. Piiblis esineb erinevaid kirjanduslikke vorme (panre) ning Jumala kommunikatsiooniviis erineb tihti panride lõikes. Seepärast tuleb tõlgendamisel ära tunda ja respektida iga lõigu panri. Seejärel tuleb lõiku tõlgendada autori kavatsusest lähtuvalt ning selle ajaloolist ja kanoonilist konteksti silmas pidades. Kriitilisele väitele, nagu oleks eelnevaga arvestamine saavutamatu soov, vastame omalt poolt - kui ka ammendav teadmine võib olla võimatu, ei ole seda siiski adekvaatne teadmine.

c. Kontekstuaalselt - nii nagu seda loetakse. Kõik meie eeldused, kultuuritaust, sugu, vanus ja isiklik minevikupagas - lühidalt kõik, mis meie elus ja ühiskonnas toimub - annab alati tooni meie piibililugemisele. Alati kaasneb Piibli lugemisega selle tõlgendamine. Ometi võime Pühakirja tõde teada ja kogeda; ja kuigi meie sotsiaalsed kontaktid mõjutavad tunduvalt Pühakirja mõistmist, ei ole see ometi lõplikult siduvaks jõuks. Kõige selle taustal tuleb meil pidevalt tuua oma arusaamad Pühakirjast tagasi Pühakirja juurde. Samal ajal tuleb meil kuulata teiste, erinevates kontekstides elavate inimeste Pühakirja tõlgendusi, nii et meie arusaamine võiks rikastuda ja probleemset arusaamad saaksid korrigeeritud.

d. Kontekstuaalselt - nii nagu seda välja elatakse. Jumalaga kohtumine Tema sõna läbi avaldab mõju meie elule, see julgustab meid teenimises, misjonitöös ja pühaduses. Teadlik Jumala sõnale kuuletumine aitab meil Piiblit paremini mõista ning süvendab meie usku ja osadust Temaga.

e. Kristoloogiliselt. Jeesus Kristus (Tema sünn ja maapealne elu, Tema surm ja ülestõusmine, taevaminek ja teine tulemine) on Jumala võtmesõna inimolenditega tegelemisel; ning seetõttu on ta Piiblis antud Jumala ilmutuse fookuseks. Meie põhieesmärkides öeldakse, et Jumalaga kohtumine Piibli ja palve kaudu viib meid isiklikule usule Kristusesse. Püha Vaim juhatab meid tõe sisse, tunnistades ja austades alati Jeesust. Kõige selle valgus peaksime Piiblit lugedes arvestama, kuidas seostub antud kirjakoht lõppkokkuvõttes Jeesuse Kristusega.

f. Osaduse-keskselt: kohtumine Jumalaga. Me ei loe Piiblit, et lihtsalt Jumala kohta informatsiooni koguda; pigem hakkame lugude, töötuste, käskluste, hoiatuste ja eeskujude kaudu mõistma Jumalat, kohtuma Temaga ja õppima Teda isiklikult tundma. Püüd tõlgendada Pühakirja, kui me samal ajal jääme ometi ilma sellest armastuse osadusest, tähendab ilma jääda kogu eesmärgist, mille pärast Jumal, kelle olemuseks on armastus, on ilmutanud ennast Piiblis. Jumala olemus on osaduse-keskne, Tema iseloomuks on ehitada üles ja hoida alles osadussuhteid. Nii peavad ka kõik meie Pühakirja tõlgendused olema juurdunud kahes dimensioonis - meie suhe Jumalaga Tema lastena ja inimsuhete võrk meie ümber.

g. Ühiselt: pigem ühiselt kui lihtsalt individualistlikult. Meie oleme Kristuse ihu. Kui me jagame omavahel Pühakirja lugemist ja tõlgendamist, tuleb ilmsiks parem mõistmine, süveneb osadus ja saadakse julgust Piibli tõdede rakendamisel.

h. Palvemeelsuses: alanduses ja sõltuvuses Pühast Vaimust. Tuleme Pühakirja juurde tunnistades, et ainult Püha Vaim võib meie pimedad silmad avada ja valgustada meie pimedaid südameid sellele, mida Jumal ütleb. Oma jõudu andva kohalolu läbi juhivad Ta inimesi tegelema Jumala sõnaga ja seisma silmitsi Jumala poolt esitatud väljakutsega just siin ja nüüd. Ajakohasus, mille Püha Vaim toob, viib meid mõistmisele mitte ainult Pühakirja algsest tähendusest, vaid samuti selle kaasaegsest prohvetlikust tähtsusest.

Põhiolemuselt kujutab Piibli lugemine endast osadust Jumalaga, ning seda on võimalik saavutada ainult sõltuvuses Pühast Vaimust.

Antud dokumendi esialgne variant võeti vastu 1997. aasta jaanuaris APÜ Rahvusvahelises Kirjastusnõukogus (International Publishing Consultation). Järgneva 12 kuu jooksul kutsusime üles APÜ liikumisi kogu maailmas sellele vastama. Selle aasta (1998) APÜ Rahvusvahelises Kirjastusnõukogus koostati pakutud muudatuste valguses järgmine variant, mille töögrupp parandas ja lõpuks vastu võttis. Töögrupp soovib, et APÜ Rahvusvaheline Täidesaatev Komitee (International Executive Committee) selle arvesse võtab, tunnistades samal ajal, et võib vaja minna edasisi arutelusid mõnedes meie rahvuslikes liikumistes.

Neil Dougall, David Blair, Andrew Clark Rahvusvahelise Kirjastusnõukogu liikmete nimel
Publishing Consultation, 1998. a. Jaanuar

Kui avaldati esimene hermeneutiliste printsiipide variant, kogus David Bruce (APÜ Põhja-Iirimaal) kokku grupi, kes vastaks sellele erinevast vaatenurgast lähtudes. David keskendub mõtlemise muutusele tõlgendamise suhtes, mille toob kaasa postmodernistlik mõttemaailm.

1. Sissejuhatus

Traditsiooniline Piibli tõlgendamine on lähtunud induktiivsest meetodist. See hõlmab eelduste gruppi tähenduse kohta, mille suhtes on minevikus rahul oldud, mis aga nüüd, postmodernistliku mõttemaailma taustal, satuvad kriitilisema uurimise alla. Postmodernistlik mõtteviis ei usalda printsiipi ega skeemi, vaid näeb üksikisikut konkreetsel kogemuslikul hetkel lõpliku tähenduse määrajana. Induktiivset meetodit kandvatel printsiipidel - vaatlusel, tõlgendusel ja rakendusel - on kaugele minevikku ulatuvad juured ja nad on tuttavad kristlastele enamikus ristiusu traditsioonides, kaasa arvatud ortodoksne, katoliiklik ja protestantlik traditsioon. Selles ilmneb tugevus.

2. Meie metodoloogia

Kasutame Piibli tõlgendamise meetodit, mis põhineb harmoonia, ajaloo ja lihtsuse printsiipidel, mitte teksti mõistmise eelneval kriitikal. See on suureks abiks, tulles teksti juurde mittetehnilisest vaatepunktist lähtudes. Laiemalt öeldes, meie metodoloogial on järgmised eeldused:

2.1 Tekst on primaarne

Me läheme Pühakirja juurde, et mõista selle teksti ilma eelnevate oletusteta selle kohta, mida tekst ütlema peaks või ei peaks, mida tekst ütleb või ei ütle. Tekstis endas esineb primaarsus ja objektiivsus, mis asetab teksti lugejast kõrgemale ja väljapoole. Lugeja ja kirik alluvad tekstile.

2.2 Tekstil on mitmeid kontekste

Mida tahab öelda selle teksti kirjutanud isik? Selleks on meil vaja uurida teksti kirjutamise ajastu detaile koha, aja, kultuuri ja ajaloo kohta. Meil tuleb siseneda teksti kirjutanud autorite maailma. Samamoodi peame ka sisenema algsete kuulajate või teksti saajate maailma. Peale selle oli algkristlus suuline traditsioon - evangeeliumi tekst oli algselt lugu, mida inimestele räägiti, nii et loo jutustaja ja kuulaja dünaamikasse sisenemine on oluline kaasaegse tõlgenduse jaoks.

2.3 Tekstil on oma eesmärk

Seda kinnitades tuleb samuti öelda, et kui autoril on konkreetne eesmärk, ning meid saab aidata autori kirjutamise aja konteksti tundmine, siis on ka tekstil oma eesmärk. Autori eesmärki saab avastada vaid antud teksti üksikasjaliku ja põhjaliku mõistmise kaudu. Siiski võib autor tegelikult välja öelda rohkem, kui ta kavatseb, kuid mitte rohkem, kui tekst ise seda kavatseb või lubab, sest meie tõlgendus aktsepteerib Jumalat autorina. Näiteks oma jutluses Ap 2:25-32 viitab Peetrus psalmile 16,

kus ta kasutab seda Kristuse ülestõusmise õpetamiseks. Ei ole tõenäoline, et ülestõusmise õpetus oli psalmi autori eesmärgiks, kuid Uus Testament lubab seda õigustatud tõlgendusena.

2.4 Tekst ei välju oma vormist

Kas tekst on tähendamissõna või poeesia, ajalooline jutustus või prohveti nägemus? Mõnda teksti tuleb käsitleda sõna-sõnalt, teisi retooriliselt, metafooriliselt, sümboolselt või analoogiliselt. Peame olema teadlikud antud keelt kõneleva grupi kirjanduslikest vormidest, kellele see tekst kirjutati. Sellele küsimusele antud vastused määravad, kuidas me käsitleme teksti selle tõlgendamisel. Võtame näiteks tähendamissõna halastaja samaarlasest. Et Jeesuse jutustatud tähendamissõna mõista, ei ole meil tarvis rõhutada, et kunagi elas ajalooline 'halastaja samaarlane'. Kunagi võis aset leida sündmus samaarlasest, kes päästis kellegi inimese teel Jeruusalemmast Jeerikosse, mis omakorda andis ainet jutustatud loole, aga samahästi ei pruukinud seda sündmust realselt esineda. Meil tuleb mõista loetava teksti kirjanduslikku vormi, kui tahame mõista, mida tekst räägib.

2.5 Teksti tuleks käsitleda selle ilmsest tähendusest lähtudes

Antud printsiip tuleneb eelnevast, teksti õiget vormi mõistvast printsiibist ning puudutab tähttähelise tõlgitsuse küsimust. Näiteks räägib Jeesus Matteuse 25. peatükis inimkonna liigitamisest kahte kategooriasse: lambad ja sikud. Ta ei pidanud kindlasti silmas sõna-sõnalt lambaid ja sikke, seepärast tuleb meil otsida teksti ilmset tähendust. Kui on tegemist metafoori või analoogiaga, võime selle kõhklemata omaks võtta.

2.6 Teksti tuleks kasutada oma õigel eesmärgil

Me ei peaks püüdma panna teksti etendama rolli, milleks ta iialgi polnud mõeldud. Lõppkokkuvõttes on Piibel lugu Jumala inimeste otsingutest. Piibel võib rääkida meile möödaminnes ka sellistest asjadest nagu universumi tekkimine, kuid see ei ole tema eesmärgiks.

2.7 Kõige parem Pühakirja tõlgendus ilmneb Pühakirjas endas

Kuna Jumal on oma sõna autor, siis mõistame, et inspiratsioon kehtib kõigi 66 raamatu kohta ning annab neile ühtsuse erinevate inimlike autorite läbi. See tähendab näiteks, et Piiblit saab kõige paremini tõlgendada progressiivselt, nii nagu Jumala enda ilmutus meile on progressiivne.

3. Metodoloogia kaasaegse kultuurilise tausta valguses

Nagu eespool nimetatud, esitab modernistlik või postmodernistlik mõtteviis Piibli traditsioonilisele tõlgendamisele mitmeid väljakutseid.

3.1 Meil tuleb edasi anda terve lugu - metanarratiivne Piibel

Maailmas, kus eitatakse võimsate terviklugude olemasolu reaalsuse mõistmisel, peame meie olema pühendunud Pühakirja tervikloole, lubama Pühakirja ennast ise tõlgendada ning propageerima laiaulatuslikku mõistmist, ilmutuse sündmuste jada (Carson).

Lisaks sellele tuleb meil rõhutada tõlgendust mitte ainult väiteid esitava (fikseeritud ja objektiivse) tõlgendusena, vaid kui reaktsiooni lahtihargnevale loole Jumala enese-ilmutusest (dünaamilise ja jätkuvana). Soovime leida mooduseid, et aidata inimestel siseneda kujutluspildis Piibli lugudesse, püüdes neid alati juhtida elama suurema tervikloo autoriteedi järgi. Samal ajal peame tunnistama oma Pühakirja tõlgenduse piiranguid meie endi puuduste tõttu. Peame alandlikult tõdema, et meie arusaamine Pühakirja õpetustest on pigem adekvaatne kui ammendav.

3.2 Meil tuleb tähele panna kaasaja lugeja konteksti

Kultuurikontekstis, kus rõhutatakse üksiklugeja reageerimist loetule, tuleb meil mõista, et lugeja eluolukord mõjutab paratamatult tema Pühakirja mõistmist. Peame omandama ühe uue õppeaine. Selleks on meie eeldused, kultuur, sugu, vanusegrupid ja ajalugu - lühidalt öeldes kõik, mis meie elus ja ühiskonnas toimub, kui me Piiblit loeme. Kõiges selles peab tunnistama, et iga loetu mõistmine on tõlgendus.

Siiski maailmas, mis viitab, et kõik kirjalikud tekstid lagunevad üksiklugeja pilgu all ning toimub pidev tähenduste vastastikune mõjustus, rõhutame meie soovust, et me võime teada ja kogeda Pühakirja objektiivset tõde. Kuigi meie kontekstid omavad märkimisväärset mõju Pühakirja tõlgendusele, ei ole nad lõplikult siduvaks jõuks.

3.3 Meil tuleb tõlgendada Piiblit kristoloogiliselt

Jeesuse Kristuse elu ja töö on võtmesündmuseks Jumala tegelemisel inimolenditega ning on seetõttu Jumala ilmutuse fookuseks Piiblis. Püha Vaim, ülim tõlgendaja, tunnistab alati Kristusest ja austab Kristust. Nende asjaolude valguses peaksime Piiblit lugedes kaaluma, kuidas konkreetne kirjakoht seostub Kristusega - kuidas ta õpetab meile Kristusest, juhatab meid Kristusesse ja saadab meid välja Kristuse nimel.

3.4 Meil tuleb tõlgendada Piiblit osaduse-keskselt kui kohtumist Jumala ja Tema loodud olenditega

Meie tunnetuslik mõistmine Jumalast ei ole mitte ainult väidetel põhinev, vaid osadust hõlmav. See mõistmine rajaneb eelkõige kasvaval isiklikul osadusel Temaga, kuna Jumalale on iseloomulik rajada ja alal hoida suhteid. Meie Pühakirja tõlgendus peab olema seega juurdunud kahes dimensioonis - meie suhe Jumalaga Tema lastena ning inimsuhete võrk meie ümber, nii koguduses kui väljaspool seda.

3.5 Meil tuleb tõlgendada Piiblit osaduse-keskselt kui Jumala rahvas

Kultuurilises taustas, kus üksikisikut nähakse ainsa tõe allikana, tuleb meil tunnustada, et Piibel tuli esile inimgrupi keskel, samuti muudab ta inimgruppe ning meie arusaam Piiblist vormitakse meie endi sotsiaalsetes kontaktides osalemise kaudu, nii kiriku kui sekulaarse maailma kontekstis. Inimsuhete võrk (punkt 3.4) loob ruumi, milles kohtutakse Piibliga. Seda ei loeta individualistlikus, idealistlikus vaakumis.

3.6 Meil tuleb tõlgendada Piiblit tänapäeva prohvetliku häälena

Piiblile tuleb anda jalad, et ta saaks meie kogemuse tänavatel jalutada. Mõned ütleksid, et tal juba on jalad ning ta jalutab taevalinna tänavatel ning et see on meie lõplik (reaalne) kontekst, nii et Piibli õpetus on eeskätt 'siis olevast' inimlikust kogemusest. Oleme sellest põnevil, aga samal ajal mässame selle vastu. Praegu on meil kahekordne kodakondsus. Võid näha, kuidas Piibel räägib autentselt meie praegustest himudest, kirgedest, rõõmudest, ebaõnnestumistest, edust ja eelarvamustest.

3.7 Meil tuleb paluda, et Jumal juhiks meid tõe sisse

Pluralistlikul ajastul, mil lükatakse tagasi universaalse tõe kontseptsioon, on meil tarvis meenutada Johannese sõnu: "Aga kui tema, Tõe Vaim, tuleb, juhivad ta teid kogu tõesse" (Jh 16:13). Me peame paluma Jumalat, et Ta näitaks meile teksti tähendust. See annab tervele püüdlusele prohvetliku teravuse, mis on selle eesmärk. Lugejad peavad olema valmis ilmutuse ja rakenduse kairos-hetkeks, kui Jumal räägib ja meie kuulame. Sel hetkel saame puudutuse algjõult, mis kutsus esile kõik mitte millestki. Asjakohane hoiatus tekstile lähenedes ei ole liiast, sest tegelikult me ei mõista tõeliselt, mis meie käes on. Püha Vaim viib teksti seosesse lugeja maailmaga. Ilma igasuguse reeturliku tundeta

peame olema võimelised ütlema teksti kohta: "Ma lihtsalt ei saa sellest aru." Tegelikult võib niisugune suhtumine olla meie rõõmus tunnistus inimlikkusest.

4. Piibli tõlgenduse avarad lähenemisviisid tänapäeval

Arvestades neid ettepanekuid tõlgenduse metodoloogia kohta, milliseid üldisi lähenemisviise Pühakirja lugemisel peaksime tänapäeval omaks võtma?

4.1 Meil tuleb Jumala sõna lugeda tõsiselt

Meil tuleb harjutada end vastama moodsa kultuuri väljakutsetele kõigepealt Piibli poole pöördudes, sealt Jumala tõde otsides ning seda leida lootes. Tavaliselt on meie esmaseks kalduvuseks pöörduda traditsioonilise positsiooni, meie enda tarkuse või mõnede teiste Piiblit seletavate allikate poole. See lähenemisviis Piiblile nõuab selgelt Piibli lugemist tervikuna ning mõtte ja südame parimat rakendamist.

4.2 Meil tuleb Jumala sõna lugeda avatud vaimuga

Eelnevast lähtudes peaksime Pühakirja juurde tulles olema valmis laskma Pühakirjal meile rääkida, selle asemel et omaenda uskumusi ja kultuuri - isegi meie evangelikaalset kultuuri - talle peale sundida. Õppiva vaimuga Piibli ees olemine avab uue ilmutuse maailma inimkonnale, olgu ta siis ratsionalistliku determinismi ahelas või subjektivismi eksistentsialistlikus mülkas.

4.3 Meil tuleb Jumala sõna lugeda tihti

Olemaks kindlad, et meie mõtlemine on Pühakirja poolt kujundatud, tuleb meil seda pidevalt lugeda ja selle üle mõtiskleda. Kristliku mõtteviisi arendamine ei toimu äkitselt ega juhuse läbi. Kiriku ajalugu näitab, et jumalakartlik meelsus kujundatakse Jumala sõna üle mõtisklemise, uurimise ja mediteerimise kaudu isikliku distsipliini ühe osana.

4.4 Meil tuleb Jumala sõna dialektiliselt lugeda

Kui me oleme kindlaks teinud tõe, mille Jumal on meile oma sõna läbi reaalseks teinud, siis tuleb meil seda otseselt seostada enda olukordade, doktriini mõistmise, kiriku praktika ja kultuuriga, milles me elame, püüdes alati kujundada oma arusaamist ja käitumist selle valgel, mida me oleme õppinud. Meil tuleb tunnustada, et see on jätkuv ja lõpetamata protsess, kuna ühiskond ja olukorrad on alati muutumas. Peame olema need, kes mitte ainult ei kuula, vaid ka tegutsevad selle järgi.